

lective multilateralism» and «new diplomacy» concepts. Efficient institutional mechanism as well as internationalization of sub-national regional level functions has become the main preconditions for implementation of security issues into trans-regional cooperation. Canadian provinces obtain more possibilities to realize their external rights not only through traditional embassies but also participation in Canada-US Governmental Committee, Special parliament prime-ministers secretariat on Canadian-American relations as well as through other governmental and

УДК: 341.238

ІДЕЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ: ПОЗИЦІЯ «ВЕРХІВ» ТА СПРИЙНЯТТЯ «НИЗІВ»

В статті висвітлено позиції керівництва СРСР, провідних держав антигітлерівської коаліції, польського уряду ПКНВ та польських політичних партій щодо здійснення переселення українського та польського населення. Проаналізовано суспільно-політичні настрої українців і поляків, які проживали на українсько-польському пограниччі.

Ключові слова: українсько-польське переселення, суспільні настрої, політичні партії.

Українсько-польське протистояння в роки Другої світової війни особливо загострило суспільно-політичну ситуацію на пограниччі. За часів німецької окупації відносини між українським і польським населенням переросли у ворожнечу, вилилися у збройні конфлікти і призвели до великих людських втрат. Це давало підстави як радянському, так і польському керівництву розглянути можливість проведення репатріаційних акцій у контексті розв'язання міжнародного конфлікту. Для СРСР важливим було також нормалізувати військово-політичну ситуацію у своєму тилу в умовах просування фронту на захід. Неабияку роль відігравали й економічні чинники. Внаслідок виснажливої війни обидві держави потребували робочої сили для відбудови зруйнованої економіки. Водночас перед Польщею на найближчу перспективу стояло складне завдання швидкого заселення новоотриманої території на північному заході.

Як слушно відзначив Л.Зашкільняк, ідея переселення не була вигадкою тільки Й.Сталіна, оскільки вона поділялась всіма трьома членами «Великої трійки», що підтверджує відомий лист У.Черчилля до Й.Сталіна від 20 лютого 1944 року, у якому британський прем'єр писав про потребу обміну населення між Польщею та СРСР як важливу складову врегулювання двосторонніх відносин [5, с. 151-152]. Схожу позицію займало й американське керівництво. У жовтні 1944 року, напередодні президентських виборів у США, у яких голос полонії відігравав помітну роль, посол США у Великій Британії Гарріман вручив С.Миколайчику листа від президента Ф.Рузвельта, у якому було підтверджено, що США підтримують незалежну і сильну Польщу. У листі зазначалося, що якщо польський уряд і народ бажатимуть у зв'язку з встанов-

public institutions. Security initiatives are taking place as coordination projects on visa policy and infrastructure improvement, new technology implementation for further collection of biometric data and programs on exchange information between the countries. Also one should add some new mechanisms of cooperation like the activity of working groups in the frameworks Partnership on security and prosperity.

Key words: Canada-USA relations, trans-regional cooperation, security.

**© Ігор Цепенда
(м. Івано-Франківськ)**

ленням нових кордонів переселити національні меншини на територію Польщі, так само, як і з її території за кордон, то уряд США не буде заперечувати [4, с. 360].

Слід погодитись, що розвиток подій навколо підготовки переселення свідчив про неодноосібність та не випадковість рішення з цього питання. Але ідея такого вирішення національного питання вже віддавна визрівала не тільки в Москві чи Лондоні, але й у польських політичних колах. Якщо для кремлівської верхівки це була чергова акція в низці депортаційних процесів 30 – 40-х років, то для польського керівництва вона стала початком реалізації тоталітарних методів вирішення національних проблем на польському ґрунті. Польська дослідниця К.Керстен слушно відзначала, що як Польща, так і СРСР з багатьох причин прагнули до того, щоб процес обміну населення охопив якомога більшу частину українців. Для Польщі це була, насамперед, остаточна перспектива розв'язання наболілих національних конфліктів [13, с. 358].

У польських політичних колах ідея переселення українців з південно-східних воєводств Польщі дискутувалася ще під час Другої світової війни. Зокрема, Громадська комісія Союзу збройної боротьби (ZWZ) (від 14.02.1942 – АК) пропонувала виселити за Збруч односторонньо або шляхом обміну населення з СРСР 70% українців, а тих, що залишились, полонізувати. У серпні 1943 року спробу конкретизувати свою позицію в українському питанні зробила спільна комісія Польської соціалістичної партії, Польської селянської партії, Національної партії та Партії праці обшару АК «Львів». Стратегія вирішення цього питання була розбита на декілька етапів, хоча її положення поділяла не кожна партія. Національна партія та Партія праці вважали, що в перехідний період необхідно радикально вирішити українське питання, усунувши цим головну перешкоду в нормалізації польсько-російських стосунків шляхом підписання угоди з СРСР, зокрема з Радянською Україною, про примусове переселення українців з південно-східних територій в обмін на поляків, які проживали в СРСР. При цьому пропонувалося провести виселення українців з польсько-радянської прикордонної смуги ще до проведення обміну населення. Йшлося про території, які

прилягали до залізниць, автодоріг, важливих комунікацій, а також у стратегічно, політично та економічно важливих округах та місцевостях [10, с. 161].

Серед згаданих партій тільки Польська соціалістична партія не погоджувалася з таким кардинальним вирішенням цього питання, вважаючи, що українсько-польське переселення повинно проводитися добровільно. Аргументація зводилася до того, що примусове переселення українців може схилити СРСР до анексії південно-східних територій Польщі, а українців – до збройного опору [10, с. 161]. Саме на основі цих дискусій у серпні 1944 року польський еміграційний уряд запропонував у меморандумі про відновлення польсько-радянських дипломатичних відносин «добровільний обмін польського, українського та білоруського населення» [12, с. 11].

Незадовго до прийняття рішення про переселення, 20 травня 1944 року, відбулася розмова представника еміграційного уряду голови Національної ради С.Габського з послом СРСР В.Лебедєвим. С.Габський переконував свого співрозмовника, що життєвим інтересом СРСР є ліквідація в Польщі осередку українського сепаратизму, натомість польським національним інтересом є збереження Вільнюса і Львова та збереження державної території. С.Габський також запевнив, що «Польща не має намірів затримувати у своїх кордонах населення, яке б бажало виїхати в СРСР» [14, с. 44].

Про те, що територіальні питання в контексті майбутньої репатріації турбували не тільки еміграційний уряд, але й прорадянський ПКНВ, свідчить тодішня позиція голови ПКНВ Е.Осубки-Моравського, який вважав, що було три можливості зміни кордону на користь Польщі, які можна було б назвати поступками СРСР: перша – це Львів, друга – це бориславські нафтові родовища, а третя – Біловезька Пуща. Як визнавав сам Е. Осубка-Моравський, два перші пункти були слабші і важчі для реалізації, оскільки ці райони були «оточені морем українського населення» [15, с. 203]. На думку Е.Осубки-Моравського, який провів з Й.Сталіним у 1944 – 1946 роках близько 30 розмов, кремлівський лідер не мав остаточного плану щодо Польщі, який би він реалізував з твердою послідовністю. Він вважав, що В.Молотов, М.Булганін і М.Хрущов були більшими російськими націоналістами, ніж Й.Сталін. Саме з ними польська сторона мала найскладніші розмови [15, с. 205-206].

Розвиток подій свідчив, що радянське керівництво дійсно не мало остаточного плану щодо Польщі, але приготування до проведення переселення розпочалося відразу ж після звільнення від гітлерівців західних областей УРСР та частини польської території.

1. Одним із пропагандистських поштовхів до виведення цієї проблеми на міждержавний рівень стали численні листи від українців з Польщі до уряду УРСР з проханням вирішити їхню долю або шляхом приєднання до УРСР території, на яких вони

проживали, або ж переселенської акції. В одному з листів жителі села Дутрува Грубешівського повіту писали: «Живучи тут до 1939 року, ми пережили найважчий гніт польських панів, на додаток до цього в роках 1943 і 1944 спалили на Холмщині близько 193 села і вбили страхітливим чином майже 19 000 осіб, а також і далі продовжують свій варварський терор» [1, ф.1, оп. 23, спр. 892, арк. 6]. Під деякими аналогічними зверненнями стояло по 500 – 600 підписів.

Саме на підставі цих звернень 26 серпня 1944 року М.Хрущов інформував Й.Сталіна про те, що останнім часом Раднарком УРСР та ЦК КП(б)У отримували багато листів від мешканців Грубешівського, Томашувського та інших повітів, у яких вони повідомляли про терор польського підпілля і висловлювали прохання приєднати території до УРСР або ж переселити їх. Переконаючи Й.Сталіна про необхідність обговорення цієї проблеми з ПКНВ, М.Хрущов як додатковий аргумент на користь проведення переселення запропонував процедуру забезпечення армії продуктами. Згідно з нею переселенці мали б віддавати сільськогосподарську продукцію заготівельним загонам або частинам Червоної армії, а при переїзді на нове місце проживання після представлення документів отримували б її еквівалент [1, ф.1, оп. 23, спр. 790, арк. 1-2].

Аналізуючи суспільні настрої українського населення на початку вересня 1944 року політоргани І Українського фронту поділили його на три групи. До першої групи була віднесена абсолютна більшість українців та русинів, особливо в повітах, що прилягали до Західної України, які з захопленням зустрічали радянські війська як визволителів від подвійного гніту – німців і поляків. Ця категорія українського населення складалася в основному з малоземельних селян і вимагала приєднання Грубешівського, Томашувського та інших повітів до Радянського Союзу або дозволу на виїзд в СРСР. Українська молодь цих повітів уникала служби в польському війську, намагаючись потрапити до частин Червоної армії. Другу групу українців становили особи, тісно пов'язані з УПА, які були настроєні як проти поляків, так і проти радянської влади. У декотрих селах українське населення виходило на польові роботи під охороною підрозділів УПА, але ця група українців була значно меншою. Третю групу складало українське та русинське населення, яке асимілювалося з поляками, частково змінило віросповідання та народні звичаї. Відзначалось, що серед них також панували націоналістичні настрої, але разючої національної ворожнечі не було. Зверталась увага, що такого роду асиміляція українського населення відбулася там, де менше відчувається земельний голод і де більшість господарств має від 2 до 50 га [1, ф.1, оп.23, спр. 926, арк. 90]. В інформації підсумовувалось, що ворожнеча між українським та польським населенням переросла в серйозну міжусобну боротьбу і вимагала прийняття термінових заходів для попередження небажаних наслідків.

Радикальним заходом вважалось надання українцям і русинам дозволу на переселення в СРСР [1, ф.1, оп.23, спр. 926, арк. 91].

Один із натхненників ідеї репатріації М.Хрущов, розробляючи план переселення, аналізував також і можливість включення частини українських етнічних земель до складу УРСР. Особлива увагу була прикута до Холмщини, звідки родом була його дружина. В одному з листів до Сталіна, який був датований 20 липня 1944 року, М.Хрущов пропонував після звільнення повітів, у яких проживала більшість українського населення, сформувати радянську адміністрацію, щоб пізніше, за сприятливих умов, можна було офіційно заявити про їх входження до складу СРСР. На його думку, до Радянської України необхідно було приєднати Холм, Замостя, Томашув, Ярослав та деякі інші населенні пункти. Позиція Хрущова ґрунтувалась на тому, що після включення названих районів вдасться випрямити державний кордон і над Львовом не нависатиме великий виступ з району Сокаля. Він вважав, що з цих районів у майбутньому можна було б створити Холмську область з обласним центром у м. Холм. М.Хрущов запевнив, що у випадку згоди Й.Сталіна він негайно дасть вказівку формувати Холмську область та надішле карту нової області з проектом державного кордону [2, с. 271-272]. Крім створення Холмської області М.Хрущов пропонував Й.Сталіну приєднати до Дрогобицької області й Західну Галичину [7, с. 29].

Й.Сталін не відреагував на ці пропозиції, хоча з впевненістю можна стверджувати, що він був обізнаний з цією проблемою. Підтверджує це фрагмент розмови Е.Осубки-Моравського з Й.Сталіним на тему кордонів, яка відбулася у період з 22 травня до 27 липня 1944 року. У ході розмови Й.Сталін зі злістю запитав: «Про що там йдеться? Чи Холмщина повинна належати до них, чи до нас?» [15, с. 201-202].

Ще в грудні 1944 року в радянських політичних колах поверталися до ідеї включення Холмщини до складу УРСР. Це підтверджує й доповідна записка про ситуацію на Холмщині депутата Верховної ради УРСР полковника А.Волкова на ім'я голови президії Верховної ради УРСР М.Гречухи, датована 1 грудня 1944 року. Депутат звертав увагу, що Холмщина у своїй більшості заселена українським населенням, яке тероризується аківським підпіллям та УПА з метою зриву переселенської акції. При цьому підкреслювалося, що на цих теренах українське підпілля є більш законспіроване, ніж у Західній Україні. Повідомляючи про настрої населення, А.Волков писав, що холмщаки досить часто задають запитання: «Чому Холмщину не включають до складу УРСР?» Під час таких розмов місцеві українці покликалися на виступи М.Гречухи і М.Хрущова на шостій сесії Верховної ради УРСР, у яких йшла мова про Холмщину» [1, ф. 1, оп. 23, спр. 790, арк. 92-93].

Але численні листи про переселення отримувало не тільки керівництво УРСР, але й ПКНВ. Вже в серпні 1944 року до ПКНВ почали масово надходити

прохання поляків, насамперед з Волині, переселити їх до Польщі. Так, 29 серпня 1944 року на ім'я голови ПКНВ Е.Осубки-Моравського на основі повідомлень від польських партизансько-військових сімей на Волині був направлений лист з проханням якнайшвидше евакуювати поляків внаслідок посилення антипольського терору з боку українських націоналістів [8, с. 9]. Подібні повідомлення надходили на адресу ПКНВ і в першій половині жовтня 1944 року [8, с. 7].

ЦК КП(б)У і особисто М.Хрущов були добре поінформовані про становище польського населення західних областей УРСР, отримуючи численні інформації від Наркомату держбезпеки, членів військових рад фронтів, секретарів обкомів КП(б)У. Зокрема, секретар Волинського обкому партії С.Павленко інформував, що «в умовах нашої області поляки були в гранично важкому положенні, так як, крім тягот і страхів окупації, вони сильно терпіли від масового терору німецько-українських націоналістів, які вбивали поляків цілими сім'ями, а іноді й селами, знищивши в області декілька тисяч поляків, причому переважно жінок, осіб похилого віку і дітей» [1, ф. 1, оп. 23, спр. 790, арк. 92-93]. Радянські органи звернули увагу на важливий для них факт у настроях польського населення, а саме на його намір після звільнення Польщі від німецької окупації покинути ці місця і виїхати до корінної Польщі [1, ф. 1, оп. 23, спр. 892, арк. 57]. Причина цього явища полягала у тому, що багато поляків внаслідок дій українського підпілля були змушені залишити свої оселі, втратили майно, а на нових місцях, у містах і великих українських селах, не змогли облаштувати свій побут, не мали землі, залишилися безробітними [1, ф. 1, оп. 23, спр. 892, арк. 58].

Звертає на себе увагу той факт, що радянські органи готувалися до репатріації поляків ще до підписання офіційних документів. Згідно з постановами РНК СРСР від 5 квітня та 11 липня 1944 року, на територію УРСР з інших областей Радянського Союзу планувалося переселити 29 700 поляків [3, с. 62].

Але на тлі загальної атмосфери якнайшвидшого переселення далеко не все українське, як і польське населення мало такий намір. Значна частина українців прагнула залишитися й відновити українське громадсько-культурне життя. Вже в серпні 1944 року до Міністерства освіти ПКНВ та Шкільної кураторії в Любліні почали надходити листи від українських громадських комітетів з проханням відкрити українські школи. Листування свідчить, що нова влада не заперечувала щодо їх відкриття, але запропоновані нею умови створювали низку перешкод, які місцеві чиновники могли використовувати для обґрунтування відмови [11, с. 19-22, с. 25-26]. У той же час створені на місцях українські громадські комітети позитивно відреагували на декларації влади щодо рівних прав українців у польській державі і підтвердили свою лояльність до нової влади [11, с. 26-27]. Тобто ще до прийняття рішення про переселення серед значної

частини українського населення панувала думка про розбудову свого життя в умовах нової політичної ситуації в Польщі.

Все страх перед відновленням терору спонукав значну частину населення до переселення. Природно, що ця проблема була добре відома Москві, тим більше, що в розрахунок бралось й територіальне розширення рамок репатріації з включенням Білоруської та Литовської РСР. Водночас для початку переселення необхідно було завершити юридичні формальності. 27 липня 1944 року у Москві була підписана Угода між ПКНВ та Урядом СРСР про польсько-радянський кордон, яка чітко окреслила кордон між обома державами на основі т.зв. лінії Керзона [11, с. 17]. Визначення лінії кордону створило умови для реалізації плану взаємного переселення.

У процесі аналізу правових аспектів переселення природно виникає декілька запитань. Питання перше: чому Радянський Союз розпочав репатріацію, не дочекавшись закінчення війни? Скоріше за все, крім задекларованого прагнення зняти міжнародну напругу на українсько-польському пограниччі, далеко не другорядне значення мали й зовнішні чинники. Ю.Сливка досить влучно акцентує на тому, що СРСР хотів поставити своїх союзників перед доконаним фактом, а одночасно прагнув піднести авторитет ПКНВ, який був нелегітимним органом і не визнавався західними державами [6, с. 11].

Другою загадкою була згода Кремля на підписання угод урядами союзних республік, а не СРСР. Ю.Сливка зауважує, що в інших подібних випадках аналогічні договори підписував СРСР, зокрема з урядом Чехо-Словаччини в 1945 році щодо Закарпатської України. На думку дослідника, саме тут була закладена вибухівка, яка діє й до сьогодні. Цим договором імітувалось встановлення кордону між двома народами – українським та польським, при цьому Москва нібито залишалася осторонь. Крім того СРСР резервував за собою можливість маневру: у випадку, якщо б західні союзники не погодились, Кремль мав можливість сказати, що це не він підписував договір. Разом з тим Кремль фактично інспірував загострення українсько-польських відносин і юридично не відповідав за розпалювання нової війни [6, с. 11]. Частково це підтверджує розмова посла Польщі в СРСР Г.Раабе з народним комісаром закордонних справ СРСР В.Молотовим і заступником наркома А.Вишинським, яка відбулася 6 вересня 1945 року. Посол звернув увагу на серйозні проблеми, які виникали під час репатріації польського населення з УРСР, БРСР ЛитРСР, з чим В.Молотов погодився, але сказав, щоб ці питання вирішувати безпосередньо з керівництвом цих республік [9, с. 2].

Погоджуючись із думкою Ю.Сливки, слід виділити ще одну причину, яка мала неабияке значення. Слід пам'ятати, що в цей час Кремль опрацьовував план зміцнення своїх позицій в ООН за рахунок збільшення кількості союзних республік. Підписання Угод про

репатріацію з УРСР та іншими республіками давало підстави стверджувати, що вони були суб'єктами міжнародного права. Це підтверджує факт підписання договору між СРСР і Чехо-Словаччиною у справі Закарпатської України, яке відбулося вже після прийняття УРСР в ООН, коли не було потреби далі продовжувати цю гру. Наприкінці літа 1944 року суспільно-політична ситуація на українсько-польському пограниччі сприяла ідеї організації репатріації на добровільних засадах. Головною причиною такого ставлення українського та польського населення був страх перед відновленням терору з боку обох підпільних рухів.

Джерела та література:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України; 2. Депортації. Документи, матеріали, спогади. – Львів: Інститут українознавства НАН України. – 1996. – Т.1. – 749 с.; 3. Переселення поляків та українців 1944-1946 // Серія: Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках ХХ століття. Невідомі документи з архівів спеціальних служб. – Т.2. – Варшава-Київ, 2000. – 736 с.; 4. Заброварний С. Акція «Вісла» / С. Заброварний. // Визвольний шлях. – 1997. – № 8. – С.358–364; 5. Зашкільняк Л. Наслідки депортації українців і поляків у 1944-1946 рр. / Л. Зашкільняк. // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 272. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці, 2005. – С.149–156; 6. Сливка Ю. Першопричини та геополітичні цілі переселенських акцій. / Ю. Сливка. // Депортації українців і поляків: кінець 1939-початок 50-х років (до 50-річчя операції «Вісла»)/[упорядник Юрій Сливка]. – Львів: Інститут українознавства імені І.Крип'якевича НАН України, 1998. – С. 9–12; 7. Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; відп. ред. М.Литвин. – Вип. 2: Депортації 1944-1951. – Львів, 2007. – 294 с.; 8. Archiwum Akt Nowych. – PKWN, sygn. I/21; 9. Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. – Z.6, t.477, w.31; 10. Misiło E. Kwestia ukraińska w polityce polskiego rządu i podziemia w latach 1939-1944. Dokumenty. – Zustriczi / E. Misiło. – 1990. – nr 3–4. – S. 141–171; 11. Repatriacja czy deportacja. Przesiedlenie Ukraińców z Polski do USSR 1944-1946. – Tom 2. Dokumenty 1946. – Pod redakcją E.Misiły. – Warszawa: Archiwum Ukraińskie, 1999. – 395 s.; 12. Chojnowska A. Operacja «Wisła» (Przesiedlenie ludności ukraińskiej na ziemie zachodnie i północne w 1947 r.) / A. Chojnowska. // Zeszyty Historyczne. – № 102. – 1992. – S. 3–101; 13. Kersten K. Przemiany struktury narodowościowej Polski po II wojnie światowej / K. Kersten. // Kwartalnik Historyczny. – 1969. – nr 2. – S. 352–363; 14. Kirkor S. Rozmowy polsko-sowieckie w 1944 r. / S. Kirkor. // Zeszyty Historyczne. – Zeszyt 22. – Paryż, 1972; 15. Puacz E. Sprawa granic Polski w układach między PKWN i ZSRR / E. Puacz. // Zeszyty Historyczne. – 1968. – №15. – S. 197–208.

Igor Tsependa

The Idea of Ukraine-Poland Resettlement: the Position of «the Rulers» and the Attitude of «the Ruled»

The article highlights the position of the USSR leaders of the leading states of the anti-Hitler coalition, of the Polish government PCNL (Polish Committee of Na-

УДК: 327(477):061.1(ЄС)

tional Liberation) and Polish political parties concerning the resettlement of Ukrainian and Polish populations realising. The socio-political attitudes of Ukrainians and Poles, living in Ukraine-Poland frontier, are under study.

Key words: Ukraine-Poland resettlement, social attitudes, political parties.

© Фадей Яценюк
(м. Чернівці)**СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА УКРАЇНА:****СПІВПРАЦЯ ЧИ ІНТЕГРАЦІЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (за матеріалами преси)**

В статті аналізуються особливості висвітлення проекту Східного партнерства в українських засобах масової інформації. Розкриті форми та методи, якими користуються для популяризації євроінтеграційних процесів найбільш впливові періодичні видання – Міжнародний суспільно-політичний тижневик «Дзеркало тижня», щоденна всеукраїнська газета «День» та тижневик «2000».

Ключові слова: засоби масової інформації, газети, журналісти, політика, Східне партнерство, євроінтеграція, Європейський Союз, Україна.

З часу незалежності Україна намагається відновити своє європейське обличчя. Однак не варто вважати, що наша держава належить до Європи лише географічно. Втім власне реальна географія України – розташування між Заходом (Європою) та Сходом (Росією) великою мірою визначили й українську долю та історію, і теперішні моделі майбутнього розвитку, як би не вибудовувались – обов'язковою в них є присутність Європи.

Про специфічну європейськість України дуже вдало сказала на рубежі століть видатна українська поетеса Ліна Костенко. Виступаючи перед студентами Києво-Могилянської Академії вона зазначила, що Україна «фактично раритетна нація, самотня на власній землі у своєму великому соціумі, а ще самотніша в універсумі людства. Фантом Європи, що лише під кінець століття став набувати для світу реальних рис» [21, с. 18].

Саме протягом перших десяти років ХХІ ст. Україна стає активним учасником більшості європейських подій, які є під постійним контролем та аналізом в медіа-просторі. Тема європейської та євроатлантичної інтеграції України в рамках Східного партнерства є актуальною на сторінках сучасної української преси. Журналісти інформують про євроатлантичні інтеграційні процеси, які безпосередньо чи опосередковано стосуються України, аналізують їх і, таким чином, формують українську та світову громадську думку щодо перебігу Східного партнерства, проблеми вступу України у Європейський Союз (в подальшому – ЄС) та НАТО.

У своїх дослідженнях про інтеграцію України в ЄС чи Росію, науковці беруть до уваги не лише геополітичні та гео економічні чинники, але й розкривають роль засобів масової інформації у процесі геостратегічного визначення, зокрема євроінтеграції. При цьому вони розглядають медіа не лише як чинник

інформаційного забезпечення зовнішньої політики держави та формування її іміджу на міжнародній арені, але й як складову національної безпеки України. Засоби масової інформації стають не просто передавачами інформації, а й активними учасниками, складниками реалізації внутрішнього та зовнішнього курсу держави.

В українських засобах інформації знаходять своє висвітлення всі політичні та економічні фактори розвитку України та Європи, всі політико-економічні події, які відбуваються на міжнародній арені і мають відношення до України. Мас-медіа, зважаючи на свій соціально-психологічний феномен, позитивно або негативно формують громадську думку українців щодо питання вибору інтеграційного вектора розвитку держави.

В цьому плані дуже вдалим є твердження старшого наукового співробітника інституту історії України НАН України Олега Горенка про те, що ставлення до європейської інтеграції є питанням не лише загальнодержавним. Завдяки засобам масової інформації воно стає політичним, інтелектуальним та духовним вибором кожної людини, тобто вибором індивідуальним [9, с. 8]. Аналізуючи новітні інформаційні технології дослідник Тернопільського інституту соціальних та інформаційних технологій Андрій Гошинський справедливо зазначає, що вони дають можливість прискорити інтеграцію нашої країни у світове співтовариство [7, с. 145]. Ці визначення є особливо актуальними, коли мова йде про проект Східного партнерства і роль в ньому України.

На сьогодні на сучасному інформаційному ринку газета є одним із найдоступніших щоденних джерел інформації для пересічного українця. Щораз частіше кожне періодичне видання створює свої електронні версії і таким чином намагається, по-перше, зберегти і розширити свою читацьку аудиторію, а, по-друге, не поступатися за впливовістю іншим інформаційним джерелам. Це стосується, зокрема, таких авторитетних видань, як Міжнародний суспільно-політичний тижневик «Дзеркало тижня», щоденна всеукраїнська газета «День», тижневик «2000», погляд яких на євроінтеграційну тематику, зокрема Східне партнерство, є важливим для нашого дослідження.

Дискурс євроатлантичного та європейського інтеграційного процесу України на сторінках цих періодичних видань має структуру, характерними ознаками якої є – тяглість, сталість проблематики,